

needed; additionally, the book requires the readers' knowledge of previous prominent research in the field of impoliteness³.

Regarding the content, the volume represents original work in regard to former studies by the same author or by other scientists. It marks a new stage in Culpeper's representation of impoliteness. He was criticized, for example, for his attempt to link Brown and Levinson's understanding of face as having a positive and a negative side with Spencer-Oatey's rapport management framework⁴. The approach adopted throughout this book marks a distance from Brown and Levinson, as Culpeper not only outpaces the distinction between positive and negative face in the study of impolite events but also reconsiders his former taxonomy of 'impoliteness strategies'. The five categories are blended into the more general types of conventionalised versus implicational impoliteness.

Another original trait of this study consists in the four main concepts identified as playing a major role in the production and interpretation of impoliteness. The inclusion of emotions appears to be particularly interesting. What seems to be less discussed is the dimension of power which is also apparently missing from Culpeper's model of impoliteness. In fact, power is present in his theory in an implicit form, lying behind concepts like social norms or attitudes and ideologies. Besides the social aspect, the emphasis on the cognitive dimension is fruitful since Culpeper manages to go beyond the mere linguistic level in the investigation of impoliteness: 'what we need to know are the mental concepts that are involved and the role they play' (p.65).

A noticeable quality is the cross-cultural dimension of the research undertaken by Culpeper. It remains to be investigated whether the findings obtained may be representative for the national cultures, as the informants represent a specific homogenous group (mostly undergraduate students) within every culture. Furthermore, it should be interesting to examine impoliteness-related expressions for other languages besides English in order to gain a better understanding of the cultural schemata involved. On the whole, this appears to be a very consistent study but not a finished research, as Culpeper reports of his work in progress and advances hypotheses acknowledging that they need further testing, for instance the correlation between the degree of violence of an utterance and the solidarity of the group on the one side and the gravity of the offence taken, on the other (p.100). However, multiple directions of research are thus proposed and this is undoubtedly the mark of a reference work.

Raluca Levonian
*University of Bucharest, Romania/
 Università degli Studi della Calabria, Italy*

Inga DRUȚĂ, **Dinamica terminologiei românești sub impactul traducerii**, Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, Centrul de Terminologie, Chișinău, CEP USM, 2013, 336 p.

Parcurgând cu ochi critic traseul teoriei terminologiei clasice, autoarea pune la dispoziția cititorului un studiu ancorat în realitățile descriptive pe care le reclamă o știință filologică de tip nou: examinată în diacronie, renunțând astfel la caracterul fixat odată pentru

³ E.g.: Marina Terkourafi, *Beyond the micro-level in politeness research*, in: *Journal of Politeness Research: Language, Behaviour, Culture*, 1 (2), 2005, p. 237–262; Richard J. Watts, *Politeness*, Cambridge/ New York: Cambridge University Press, 2003.

⁴ Derek Bousfield, *Impoliteness in Interaction*, Philadelphia/ Amsterdam: John Benjamins, 2008, p. 91–93.

totdeauna al termenilor în dicționare, oricât de prestigioase ar fi acestea. Optând pentru corpusul lingvistic, de care filologia are nevoie mai mult ca oricând (pentru care internetul are deja spațiul, uneltele și mijloacele necesare), Inga Druță vede necesitatea plasării termenului într-un context, care să-i precizeze semnificația, să-i ateste caracteristicile de element „viu” al limbajului, cu trăsături intrate într-un anumit tipar, chiar clișeu, standard. Dinamismul despre care vorbește autoarea este probat prin analiza terminologiilor vizând trei domenii alese de autoare: *economie*, *educație* și *mediu* (autoarea a renunțat intenționat la informatică/tehnologia informației, numeroși termeni ai acesteia din urmă regăsindu-se la intersecția cu cele trei domenii: economia digitală, economia cunoașterii etc.). Bazându-și investigația pe rezultatele a numeroase studii semnate de specialiști în terminologie „care au revoluționat cercetarea terminologică”: Maria Teresa Cabré, Rosa Maria Fréjaville, Ingrid Meyer, Kristen Mackintosh, Rita Temmerman, Loïc Depecker, François Gaudin, Pierre Lerat, Henry Béjoint, François Rastier, Angela Bidu-Vrânceanu etc., autoarea optează pentru o nouă direcție științifică, determinată de adoptarea perspectivei semasiologice, care permite studiul termenilor în dinamica dezvoltării lor: termenul, la fel ca oricare alt cuvânt al sistemului limbii, este supus tuturor legităților de funcționare: apariție (naștere), maturizare, modificare și, eventual, dispariție (moarte).

Fiind ea însăși coautoarea a două dicționare – *Termeni și sintagme. Dicționar rus-român* (Chișinău, 2008) și *Dicționar de termeni economici (român-francez-englez-german-maghiar-rus)*. Vol. I (București, Editura Universitară, 2013) –, Inga Druță cunoaște „din interior” procesul înregistrării, definirii, standardizării, precum și numeroasele probleme de sinonimie, polisemie, antonimie, neosemie etc., manifestabile în cadrul terminologiei (fenomene firești, nicidecum anomalii/ devieri), libertăți și restricții etc., pe care le pun în fața lexicografului și lexicologului termenii.

Partea întâi a lucrării o constituie o trecere prin istoricul terminologiei românești, reprezentat de nume importante precum Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir, Amfilohie Hotiniul, Gheorghe Șincai, Ioan Rus, Pavel Vasici-Ungurean, N. Krețulescu, Teodor Stamatî, Alexie Marin, I.D. Negulici, E. Protopopescu, V. Popescu etc. După o incursiune în istoricul domeniului terminologiei, al școlilor și organismelor care au reprezentat-o (Școala de la Viena, Școala de la Moscova, Școala de la Praga, Uniunea Latină, RINT, AET, REALITER, Școala canadiană din Québec, Școala din Belgia, Spania etc.) și descrierea diverselor abordări ale termenului și ale limbajelor specializate, autoarea se axează pe direcțiile de cercetare actuale, ultimele dintre care reconsideră perspectiva *filologico-istorică*, cu accentul pus pe analiza lexico-gramaticală, structurală și etimologică a termenilor, aplicând o perspectivă esențial nouă, cea a *terminologiei descriptiv-lingvistice*, care vizează funcționarea acestora în texte. În opinia autoarei, aceasta permite un studiu dinamic al termenilor, o abordare semasiologică, sub aspect diacronic, un punct de vedere semantico-pragmatic, o observare a datelor terminologice în discurs, mediu în care acestea sunt supuse variației în funcție de registrele diverse ale comunicării specializate. În lucrare a fost evidențiat în special *impactul traducerii* asupra terminologiilor românești, între *terminologie* și *traducere* existând o relație complementară. Migrarea termenilor și a sensurilor din domeniu în domeniu se explică prin fenomenul *interdisciplinarității terminologice*, pe care autoarea îl consideră mai activ ca niciodată în istoria științelor, realizând totodată și un minicorpus de termeni interdisciplinari.

Examinând parcursul terminologiei românești de-a lungul istoriei, autoarea observă că aceasta a fost și rămâne situată între două extreme: standardizare și creativitate (un exemplu de oximoron ar fi chiar sintagma *metaforă științifică* (p. 98-99)!, despre care discută în cunoștință de cauză autoarea, cu numeroase exemple (*șarpe monetar*, *paradis fiscal*, *mâna invizibilă a pieței*, *scurgere de capital*, *cont înghețat* etc.). Standardizarea a fost o cerință care face posibilă comunicarea între specialiști, cea care tinde spre exactitate și eliminarea ambiguității, în timp ce creativitatea a fost dintotdeauna factorul care a mișcat spre o nouă

treaptă comunicarea. Autoarea remarcă mai ales faptul că *termenul* este, la fel ca orice alt cuvânt al limbii, un semn lingvistic viu, nu etichetă sau „umbră” a conceptului. De asemenea, studiul autoarei optează pentru terminologie ca știință interdisciplinară deschisă (p. 43).

Studiul este foarte bogat în exemple, susținute prin descrierea teoriilor terminologice actuale, de exemplu: teoria intrărilor multiple (Cabré); apariția terminologiei comunitare, determinate de factori geopolitici; laicizarea cunoștințelor (a se observa că internetul favorizează aceasta mai mult ca oricând!), tendința de deschidere a codurilor (p. 55); „estomparea granițelor dintre limbajele specializate și limba comună, la o interferență între comunicarea specializată și comunicarea cotidiană, uzuală, îndeosebi în domeniile de interes general maxim” (p. 298); păstrarea „nucleului dur” al sensului specializat (p. 79, 261) etc.

Cititorul va avea surpriza să afle numeroși termeni care „și-au încheiat veacul/sorocul”, așadar ciclul de viață, nemaifiind utilizați în textele de specialitate sau în uzul vorbitorilor de rând (de exemplu, *însășie* „proprietate”, *împărechere* „asociație” (economie), *didactru*, *preparand* „normalist”, *testimoniu* „certificat”, *crescători de copii* „educatori”, *frânele cărmuirii personale* „autocontrol” (educație) – care, stărnindu-i zâmbetul, îi vor accentua mai clar ideea de dinamism al limbii, de regulă, insesizabil într-o viață de om. Dovadă clară sunt și termenii comunitari vizând cele două domenii, dar și cei cu referire la societatea informațională (sau digitală): *banking*, *stand-by*, *trend*, *brand*, *e-comerț*, *e-economie*, *e-mall* etc.; *formator*, *feedback*, *soft pedagogic*, *tehnici de evaluare*, *barem*, *item*, *test*, *competențe digitale* etc.

Autoarea analizează într-un capitol aparte dinamica termenilor de generație nouă din domeniul mediului și ecologiei (ecologia ar fi un hiperonim pentru terminologia mediului, în timp ce intersecția lor generează un alt domeniu: *protecția mediului*), domeniu foarte „interdisciplinar”, ca și toate științele din ultima perioadă: *poluare*, *bioproduse*, *biodegradare*, *mutații genetice*, *habitat*, *ecobusiness*, *ecomarketing*, *calitatea mediului*, *efect de seră*, *spații verzi*, *încălzire planetară* (în treacăt aruncă o observație fină cum că sintagma *încălzire globală* ar fi una greșită, constituind un calc nereușit – p. 241) etc. Nu trece cu vederea faptul că „neosemul” *verde*, ca și *eco*, de altfel, au obținut o extindere semantică nouă și anume „care protejează mediul”.

Cele trei matrice terminogenice ale inventarului terminologic din cele trei domenii dau o claritate în funcție de procedeele morfologice, sintagmatice, brahigrafice (abrevierile etc.), semantice, împrumuturile directe și cele indirecte, ceea ce arată, pe de o parte, dinamica lor în interiorul paradigmatelor din sistemul limbii, iar, pe de alta, procedee comune pentru diferite domenii. Mai mult, autoarea nu se oprește la analiza separată a celor trei domenii, ci, cu o mișcare inteligentă, constată legătura lor, s-ar părea, neașteptată, fapt care pune în valoare dimensiunea interdisciplinarității pe care o invocă în mai multe rânduri. Studiul propune o listă de termeni care se încadrează în *lexicul științific interdisciplinar* (LSI) sau tipurile de *interdisciplinarități*, divizate în: *de bază* (*analiză*, *efect*, *rezultat*, *sistem*, *teorie*, *proces*, *obiectiv*, *sarcină*, *fenomen* etc.); *bi-* sau *multilaterală*, reprezentând termeni comuni pentru mai multe domenii sau discipline/științe (*colaps*, *accesare*, *joc*, *criză* etc.).

Autoarea remarcă, cu bună știință, că „numeroase definiții ale termenilor din dicționarele generale sunt deficitare în diverse feluri. Dicționarele rămân în urma evoluției unor realități și fenomene, iar confruntarea dintre dicționare și texte arată că între acestea se înregistrează de multe ori decalaje” (p. 299). De asemenea, observă că terminologiile românești se dezvoltă preponderent datorită traducerilor, direct și indirect, prin texte (dovadă clară sunt, mai nou, dicționarele și glosarele de tip urban sau neoficiale, înregistrând și contextele internautice în care termenii sunt utilizați, dovadă este și abundența de texte generate de internauți și postate pe net, cu o terminologie „de gradul doi” sau cu o traducere făcută cu Google Translate, aproximativă și uneori dubioasă, care totuși trebuie luată în calcul în măsura în care și ea poate genera un anumit strat al lexicului și chiar al gramaticii, pentru anumite analize). Dacă româna împrumută atât de masiv termeni din alte limbi, în

special din engleză și franceză, atunci să nu ne mai batem la nesfârșit pentru așa-zisa ei „puritate”, deoarece se știe că limba română este permisivă și, prin urmare, așa cum recomandă DOOM², mai bine să promovăm forma corectă a termenilor în original decât să-i schimonosim prin adaptare după specificul românei, generând hibridi inutili.

Se constată că științele mediului „au cel mai bogat lexic științific interdisciplinar” (p. 255). Întrebarea e, dacă e adevărat, care sunt cauzele acestei bogății? Existența și gândirea omului (post)modern, dar mai cu seamă conștientizarea dependenței acestora (a existenței și gândirii) de spațiul sau mediul care le găzduiește și le favorizează – iată de unde vine legătura mediului cu medicina, biologia, chimia, fizica, climatologia, botanica, geografia, silvicultura, hidrologia, agricultura, economia, matemaica și cibernetica, tehnica și tehnologia informației, politica, arta militară etc. Se pare că, mai nou, în următoarea perioadă se va discuta intens și despre *mediul virtual*, unde toate acestea își găsesc o nouă expresie, reflex total al realității în dimensiunea online, poate chiar despre *ecologia mediului virtual*, internaționalizată și devenită artefact virtual.

Pornind de la concepte precum metafora terminologică și determinologizarea, analiza sintagmatică și contextul lingvistic, texte și contexte, se poate afirma că între terminologie și poezie ar exista un conflict nedeclarat, ca între *știință* și *poezie*, ca între *static* și *dinamic*, ca între *standardizare* și *creativitate*, ca între *da* și *nu*. Vulgarizarea discursului, apropo, nu stă cumva între (p. 265)? Presupunem că autoarea a fost influențată de lectura unor texte fundamentale ale operei barthesiene (traduse de Editura Cartier) atunci când remarcă necesitatea conceptului de *Text*, permanent înconjurat de alte texte, absolut necesar pentru descrierea adecvată a conceptului de *termen*.

În concluzie, felicitând autoarea pentru această contribuție, reținem că lectura cărții ne-a prilejuit o reală bucurie pentru calitățile ei: scrisă îngrijit și bine documentat, presărată cu metafore științifice ale discursului, riguroasă și totuși accesibilă unui public mai larg, cu o bogată literatură de specialitate, lucrarea ar trebui să intre în patrimoniul lexicografiei moderne, în special pentru perspectiva dinamică abordată, care o orientează mai sigur spre un fâgaș de care aceasta are nevoie în continuare.

Elena Ungureanu,
Institutul de Filologie,
Academia de Științe a Moldovei

Mark A. GABINSKIJ, **Die sefardische Sprache**. Übersetzt von Heinrich Kohring. Bearbeitet von Winfried Busse und Heinrich Kohring, Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2012 [Originalausgabe: Mark A. Gabinskij, *Sefardskij (evrejsko-ispanski) jazyk. Balkanskoe narečie*, Kișinev (Chișinău), Izdatel'stvo 'Știința' (Republica Moldova), 1992]

Der vorliegende Band setzt als „Sefardische Forschungen 1“ die bereits in Berlin veröffentlichten Bände der „Neuen Romania I–XIII“ auf der Grundlage von Gabinskijs 1992 in russ. Sprache erschienenen Darstellung des Sefardischen in Zusammenarbeit der erfahrenen Kenner des Sefardischen, H. Kohring und W. Busse, fort. Die neue dt. Fassung ist in Anlehnung an Gabinskijs Ausgabe von 1992 in drei umfangreiche Kapitel gegliedert: „Die Sefarden und ihre Sprache“ (S. 13–80), „Die Sprache der Sefarden“ (S. 81–182) und „Die Balkanismen des Judenspanischen“ (S. 183–204), dazu eine umfangreiche, aktualisierte Bibliographie (S. 205ff.; vorweg eine bibliogr. Ergänzung: Russu, Ion Iosif, *Elemente*